

in uw hart.
„En voorts,
Jezus Chris-
kinderen op
ruimt voor-
zullen geko-
in te leiden.

irgische ver-
ook van God
een nieuwe
eld verlaten,
aw, godzallig

t standpunt
hel te noe-
Overste der

op men zich

derheid der
juist door
komedie-be-
ezinnen van
end genoeg,
ar, vergeet
neest in het
emmen, in
g. Tenslotte

nd onder de
t opkomend

atrabande is,
hooger dan

burgerij, die
heid ontke-
neft men op
ben, die den
t in de krin-
eigen ernst

ie, en keere
lantsoen nog
pooten; dan
doen."

(tegenwoor-
tem bij noe-
genotzieke,
overtuiging,

ag) en hui-
kkaar over",
onze over-
et lijkt voor
zeer ter ze-
ig van het
instrument
en en stille
ou men zoo
alisten tegen
lde moesten

meer in 1880
tuitendij en
lat naast de
noem al die
eens aan de
st voor „de
eed grond",
zinnetje al-
de lijn van
ballet, we
maken. Het
ing toe aan-

elemaal niet
aar nog wat
t „utiliteits-
eerde zinnen
egenwoordig
is wat voor-

g. „Cultuur-
wil tot stre-
el die kwes-
ballet, veel
uurprobleem
artikel nog
plataan, met
arkt:

nmaal belust
or en is het
t, dat eertijds
dam opwierp
id ónzer wij-
het nog niet
steekt."

wat zou hij
R. v. R.

ZENDING EN EVANGELISATIE

Het Evangelisatie-Congres 1952

Het Evangelisatiecongres zal, zo de Here wil, dit jaar worden gehouden op Maandag 28 en Dinsdag 29 Juli, te Ommen. De fraaie bosrijke omgeving te midden waarvan de vergaderingen worden gehouden, is al bijna aanbeveling genoeg om dit congres te bezoeken.

Het programma ziet er heel aantrekkelijk uit, want niet alleen zullen twee belangrijke referaten worden gehouden, maar het is alles zo geregeld, dat er voldoende tijd overblijft voor het maken van enige prachtige wandelingen, en een bezoek per autobus aan de Lemelerberg.

De Jaarvergadering begint Maandag 28 Juli om 2 uur. In de avondvergadering om 7.30 uur hoopt Ds A. B. Roukema van Bunschoten-Spakenburg een referaat te houden over: „s Heren zegen op schijnbaar nutteloze zand-arbeid".

Dinsdag 29 Juli hoopt Ds J. Meester van Amsterdam-Z. in te leiden het onderwerp: „De kinderen van ons volk".

De congresssluiting vindt plaats des Dinsdags na de koffiemaaltijd van 5 uur.

De kosten van deelname aan dit congres bedragen het ongelofelijk lage bedrag van vijf gulden, voóruit te storten, liefst voór 15 Juli, op Giro No. 290590 van Ds W. Verwoerd te Ommen.

Onder deze kosten zijn begrepen de maaltijden, koffie, thee, logies en onkosten-uitstapjes!

Dit kunnen voor velen een paar schone en tevens nuttige vacantiédagen worden!

Voor nadere inlichtingen wende men zich tot de Secretaris van het Verband: H. Troostheide, Soesd. weg 219 zuid, Bilthoven.

Belangstellenden in het „Mededelingen"-blijfsje van het Verband, waarin het volledig congres-programma is opgenomen, kunnen dit gratis ontvangen. Men vrage het even aan bij de Secretaris.

Boekbespreking

„Tolle Lege" (Neem en Lees). Aphorismen, bijeengebracht uit de gezamenlijke werken van Prof. Dr K. Schilder. Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes.

Een nog door Prof. Schilder geschreven Woord Vooraf gaat over de betekenis van het begrip „aphorisme", doet mededeling van het feit, dat keus, rangschikking en ordening geheel en al buiten hem zijn omgegaan, en dat dit in vier delen ontworpen verzamelwerk rekent op vrienden, die wel niet „tussen", maar wel „boven" en „onder" de regels moeten en kunnen lezen, uit hoofde van bekendheid met de entourage van de context.

De ongenoemde Samensteller trekt in zijn „Ter Inleiding" even een parallel tussen de Pensées van Pascal en de opgenomen Aphorismen, en verklaart aldus de bedoeling van deze „bondige uitspraken": „Zij willen u opwekken, dwingen tot opkijken, zij willen door hun fijngeslepen vormen u boeien en tot nadenken brengen, want, nog niet wat gezegd wordt, maar de gedachte, die het opwekt, is het belangrijkste bij een aphorisme". Onder 18 opschriften worden dan kern-gezegden vermeld over Gebed, Ambt der gelovigen, Cultuur, Politiek, Kerk, Verbond, Woord, Prediking etc. —

Aphorismen zijn genoemd: „lichtflikkeringen in 't schemerduist", ook „gouderts uit de mijn", eveneens „honig uit de korven der boeken" en „zaden, waaruit velden met nieuwe gedachten ontkiemen." Bovendien las ik eens deze uitspraak: „wie zich veel met aphorismen bezig houdt, is te vergelijken met een Cycloop: hij heeft maar één oog, dat zich in dit geval bevindt in 't achterhoofd."

Nu, dit laatste is althans niet van toepassing op deze Schilder-aphorismen. Alléén betrekking hebbend op wat achter ligt, alléén klaarheid brengend in het verleden, blind latend voor elke stap die ik vandaag en morgen heb te doen, voor de richting, die ik nu en straks heb in te slaan? Stellig niet. Integendeel: deze gezegden zijn „up to date", de meeste nog voor jaren naar ik meen; wil men in 't wonderlijke ogenfantasië-beeld blijven, dan denk ik liever aan vier extra-ogen naar de vier windstreken uitzijnde, dan aan 't Cycloopenoog in 't achterhoofd. Te optimistisch, dit oordeel? Men neme dit boek ter hand en controle.

Nog 3 deeltjes zullen D. V. volgen, naar we lezen. Dat de Samensteller een gemakkelijke taak zal hebben, geloof ik niet. En dat niet om de beperktheid, maar om de overvloed van keus. Immers 'n heel groot deel van wat Schilder schreef draagt 'n aphoristisch karakter. De werking van zijn geest is te vergelijken met de werking van de pupil van het oog: hoe meer lichtstralen er naar binnen vallen, hoe meer de pupil zich vernauwt.

Inderdaad zullen de Schilder-vrienden bij het lezen van verschillende aphorismen zich het verband waarin deze voorkwamen, aanstonds herinneren. Bij andere zullen ze in 't duister tasten. Zou het, om dit laatste te voorkomen, geen aanbeveling verdienen, bij de volgende deeltjes de vindplaatsen te vermelden?

De titel achten we niet bijster gelukkig gekozen — men denkt daarbij terstond aan de bekeringsgeschiedenis van Augustinus, welke associatie hier niet

op haar plaats is. Wil men toch in de door de Samensteller beoogde denksfeer en bij een dergelijke lapidaire latijnse titel blijven, dan had misschien beter gekozen kunnen zijn: Lege, Cogita, of liever, met minder geringe dunk van 's lezers denkvermogen en kennisdorst: Tolle, Cogita.

P. D.

„Paastroost in Levensvermoeling", door Prof. B. Holwerda. Uitgeverij J. Boersma, Enschedé.

Bij de laatste woorden van een stervende scherpt men het oor: wat getuigenis geeft hij, wat heeft hij ons nog te zeggen? Staande in de poort ziet hij voor 't laatst naar ons om, en oefent hij de laatste contacten, straks valt de deur achter hem toe — wat in dit ogenblik der scheiding gesproken wordt, grift zich diep in 't geheugen, wordt bewaard in 't hart.

Toen de Here Prof. Holwerda tot Zich zou nemen in Zijn heerlijkheid, had Hij noch hem, noch ons aangekondigd, had Hij geen teken gegeven, aan niet één, dat het Hem behagen zou dit leven af te snijden. Geen bewust laatste woord, geen voorgevoeld laatste ogenblik. Wij hadden wel begeerd, tot op 't laatst met hem te mogen zijn, onze liefde had hem zo gaarne ook bij de laatste schreden vergezeld. Ons werd de keus niet gelaten, de Here had het anders beschikt. Hij wilde wellicht onze broeder de pijn van 't afscheid besparen.

Nu, dan spreke zijn leven. Hier, in deze laatste dienst des Woords, geeft het getuigenis. Is het zijn zwanenzang, zoals men wel de heiden Aeschylus nazegt, die beweerde dat de zwanen bij 't voorgevoel van de naderende dood, een laatste klagzang aanheffen? O neen, de gedachte aan op handen zijnd sterven was hem in Amersfoort, waar hij deze preek op 20 April (hoe kort nog maar geleden!) hield, geheel vreemd, hij voelde zich fit, beter dan in maanden, en hij had met opgewektheid het Woord bediend. En een klagzang? Evenmin, wel spreekt hij over levensvermoeling, want zijn tekst is Prediker 3:9—22, maar een prediking in mineur, een elegie, als zou het leven zijn een moeizaam, vreugdeloos, teleurgesteld zich voortstelen naar het einde, wordt hier niet geboden, hoor de inzet, hoor het geloofswoord dat heel de preek beheerst: „We hebben pas Pasen gevierd, en gedachtenis gesticht van Hem, die dood geweest is en Hij leeft. Want Jezus Christus heeft het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht. En dat betekent, dat wij voortaan heel ons leven mogen, maar dan ook moeten voeren in het licht van het geopende graf. Heel ons leven, zeg ik, staat in dat licht. Dus wordt Pasen niet pas belangrijk op het ogenblik, waarop we weten, dat we sterven gaan, omdat er toch geen kruid voor gewassen is; maar dit heilsfeit is onze rijkdom ook zolang we midden in dit leven staan, met zijn alledaags werk, met zijn gewone vreugden, en met zijn heel gewone moeiten."

Dit getuigenis was bij Prof. Holwerda volle realiteit. Zo zag hij het leven, ook zijn eigen leven. Hij kende (ik denk vooral aan verleden jaar) dit:

„k Zucht, daar kolk en afrond loeit, Daar 't gedruis der waatren groeit, Daar Uw golven, daar Uw baren mijn benauwde ziel vervaren".

Door de verdienste en genade van Hem, die dit lied inspireerde en Zelf oneindig diep ervoer, kende Holwerda ook 't vervolg: „Maar de Heer zal uitkomst geven."

De Here gaf hem uitkomst, Volkomen uitkomst. Zijn laatste preek is als een troostlied, dat hij ons voorzingt.

Wij hadden geen laatste woord van hem nodig — deze preek weerspiegelt zijn leven: Jezus Christus, overgeleverd om onze zonden, opgewekt om onze rechtvaardigmaking.

P. D.

GRONINGER Brieven

Amice frater,

Sedert de invoering van het evenredig kiesrecht is de aard der verkiezingsvergaderingen veranderd. Heel de stembusstrijd is versterkt. Prof. Fabius kreeg wel schoon gelijk. Een kamp, waarbij niet slechts een partij met een lijst betrokken is, maar de stemming gaat tussen mannen, die men van aanzicht tot aanzicht wil kennen en ook horen, spreekt meer en beter tot het volk, dan een verkiezingsmechaniek, zoals wij die thans hebben. Wat waren die politieke vergaderingen met veel debat toen vaak spannend. En meestal ook zeer goed bezocht. Men sprak en luisterde menigmaal tot laat in de nacht. Dit is eigenlijk alles anders geworden, nu wij lijsten stemmen en ons daarbij wijs maken, dat wij hier geen getrapte verkiezingen voor de Tweede Kamer hebben.

Het zal u niet verwonderen als ik zeg, thans verschillende van die grote politieke vergaderingen in mijn herinnering terug te roepen.

De mooiste was die, welke in 1897 gehouden werd in het kiesdistrict Zuidhorn, een fraai dorp in de provincie Groningen.

In dit district maakten de antirevolutionairen geen kans, maar dit verblinderde niet, dat de stembusstrijd met veel geestdrift werd gestreden. Men dacht niet aan „verloren" stemmen.

Men vocht er zelfs om, wie de kandidaat der partij zou zijn.

Dit laatste was in 1897 zo hoog gelopen, dat, toen men Dr A. Kuyper om raad vroeg, deze zeide: stel mij maar als kandidaat, dan is alle ruzie uit.

Dat is ook zo, zeiden de bestuurders der centrale kiesvereniging, maar dan willen wij ook een spreekbeurt van U hebben.

In orde, zei Kuyper, en zo kwam de grote man dan in Julimaand 1897 naar ons gewest. Hij ging met de trein tot de stad Groningen, en liet zich met een landauer naar Noordhorn brengen, waar de spreekbeurt gehouden zou worden, omdat daár de grootste zaal was. Zo voor een vierhonderd mensen.

De koetsier van Dr Kuyper had vernomen, dat hij stilhouden moest op de Zuidhorneer gast — het dorp ligt op een diluviale heuvel en die „gast" is daarvoor bijzonder mooi — voor een klein kerkje, en de pastorie van de „Afgescheiden" kerk. De dienaar des Woords dezer gemeente, Ds H. Scholten, was toch ook voorzitter der Centrale kiesvereniging. Deze bekwame prediker was niet bang zijn gemeentelieden ook in de politieke strijd voor de ere van des Heren Naam en Woord, flink voor te gaan. Daar zijn helms nog vrijgemaakte gereformeerde predikanten, die zich voor de politieke strijd op een verlegen afstand houden. En dat, nu de kerk des Heren — indien ooit — behoorde te spreken, wijl alles wat God de Here ons in de Reformatie gaf, de vrijheid der kerk en ons nationaal onafhankelijk volksbestaan, naar Groens woord, rustend op de kamp voor de Schrift en de belijdenis, thans zelfs door de antirev. partij wordt opgegeven. De partij, die thans het woord der revolutie overneemt: het kon niet anders. Waartegenover Groen dat andere plaatste: wij mogen niet anders. Het mag niet, wat de wereld onafwijsbaar acht.

Een getrouwe kerk, die in haar bediening des Woords, nu zwijgt, terwijl alle door God aan ons volk geschonken gaven door overheid en volk worden losgelaten, laadt zeker een zware verantwoordelijkheid op zich. Iets wat de dienaren des Woords wel mogen bedenken.

Maar goed — Ds Scholten was een dominé van de oude stempel. Die ging in alle goed werk voor. Hij was bij de jeugd in haar vergaderingen, bij de ouderen in hun politieke en sociale samenkomsten. Hij zong in de zangvereniging lustig mee.

En nergens om te regeren. Overal om belangstelling te tonen en — te leiden, zonder dat men het gevoelde.

De koetsier van dr Kuyper zag een klein kerkje en een kleine pastorie, hield stil, liet Dr Kuyper uitstappen, die toen terecht kwam bij de..... pastoor. Men stond voor de Roomse kerk.

De pastoor was zeer verheugd dr Kuyper even te mogen ontvangen. Het was in de dagen der rechtse coalitie. Maar van een werkelijk bezoek kon natuurlijk geen sprake zijn. Even later mocht Ds Scholten Dr Kuyper begroeten en naar de vergaderzaal leiden. Maar welke moeilijkheid was daar.

Van alle kant stroomden de mensen toe, gereformeerd en hervormd, antirev. en liberaal en socialist. In de zaal stond alles opeengepropt en daar buiten honderden teleurgestelden? Neen, want een vrijzinnige landeigenaar bood voor een openluchtsamenkomst een mooi stuk weiland aan. En het was een kostelijke Juli-avond, zo zacht en stil en mooi, als men het maar wensen kon.

Een klein spreekgestoelte werd geïmproviseerd en spoedig daarna was er een enig schouwspel. In het midden dr Kuyper, rondom hem heen de duizenden luisteraars, en Kuypers stem klonk machtig en klaar, zodat men geen woord behoefde te missen.

En hoe werd er geluisterd.

Maar het treffendst was het debat. Toen beleefden de hoorders onvergetelijke ogenblikken. Want er was als debater opgekomen de liberale ontvanger der registratie, Agema, die in het bijzonder wees op de grote fout der a.r., dat zij voor de doodstraf waren. Hoe was dat mogelijk, nu de Christus, in Wie zij geloofden, die straf had geleden.

Er kwam ook nog een socialist wat zeggen.

Dr Kuyper beantwoordde de verschillende opmerkingen heel vriendelijk en fijn. Een ieder genoot er van.

Zeer treffend was het moment, toen de doodstraf aan de orde kwam.

Toen volgde een ontroerend getuigenis omtrent de betekenis van het kruis van Christus. Hoe Hij Zijn leven gaf, om Zijn volk voor tijd en eeuwigheid te behouden.

Zonder die doodstraf, Hij dragende de straf voor ons, zou er, zo eindigde dr Kuyper dit moment, voor u noch voor mij enig behoud zijn in leven en sterven.

Dr Kuyper had tijdens de discussie — het was onderwijl donker en koel geworden — zijn hoed opgezet. Maar toen hij dit geloofsgetuigenis begon, zei hij: en nu zet ik mijn hoed af. En het gehoor was toen zo gebonden door zijn geweldige welsprekendheid, zo geboeid, dat eensklaps alle hoeden en petten afgingen. Onder ontroerende stilte werd het getuigenis aangehoord.

En toen Dr Kuyper eindigde met de woorden: en die dit met mij gelooft, die zegge met mij amen — toen klonk het amen, amen van alle kant.

Mijn vrouw zei mij, toen zij deze copie las: maar